

Posudek oponenta na diplomovou práci Bc. Terezy Hančarové *Filosofické zdůvodnění lidských práv: Komárková – Trojan – Hejdánek*

Tereza Hančarová (dále autorka) představuje detailní popis úvah tří českých myslitelů o lidských právech, jejich povaze a původu. Výsledný text je pečlivým představením úvah Boženy Komárkové (kap. 1), Jakuba S. Trojana (kap. 2) a Ladislava Hejdánka (kap. 3). Autorka prokazuje, že je velmi dobře seznámena s relevantní primární literaturou, tj. texty výše zmíněných autorů, a dokáže věrně reprodukovat myšlenky daných autorů. Ve čtvrté kapitole následně představuje komparaci těchto tří pozic ve čtyřech oblastech či otázkách: vztah křesťanství a lidských práv (kap. 4.1), přirozenost (kap. 4.2), pravda (4.3) a propojení lidských práv se spravedlností a odpovědností (4.4).

K přesnosti a věrnosti autorčina popisu nemám zásadnějších připomínek (z části zajisté také proto, že některé ze zpracovávaných textů neznám). Myšlenky vybraných myslitelů jsou popsány koherentně a s citem pro detail. Skutečně je třeba ocenit preciznost, se kterou autorka k dílu těchto myslitelů přistupuje. Výsledkem je kultivovaný popis, který se příliš nevzdaluje od děl a tezí Komárkové, Trojana či Hejdánka. Dokonce ani komparace některých aspektů jejich děl (kap. 4) neobsahuje dialektické či argumentační pasáže, ve kterých by byly dané aspekty skutečně konfrontovány a jejich rozpory dále reflektovány.

Absenci argumentace a přílišnou popisnost celé práce vidím jako jeden ze dvou hlavních problémů. Druhým problémem je nerefléktované užití náboženských a teologických argumentů a pozic v rámci filosofické práce.

Absence argumentace je zvláště problematická v prvních dvou kapitolách o Komárkové a Trojanovi. Kapitola o Hejdánkovi již jisté náznaky výkladu jeho argumentace přináší – což je určitě dané také jinou povahou textů (Hejdánek se snaží psát v jisté filosofické tradici, která má argumentační či dialogický charakter). Např. pokud autorka na s. 14-15 cituje Prázdného a Komárkovou k pojetí svobody a transcendence, čtenáře by samozřejmě zajímalo *proč* a na základě jakých *argumentů* tvrdí Komárková to, co autorka uvádí. Proč bychom měli věřit tomu, že pokud filosofie nepřipouští transcendenci, není v ní místo pro pojetí pokroku, když např. u Davida Huma je cosi takového samozřejmostí? Dále např. str. 23, co to znamená, že sekulární právo je pozvolné navrácení k monismu? Proč? Jaká argumenty a důvody vedou Trojana k tomu, že za nejcennější zdroj ideje lidských práv pokládá pravdu (s. 31)? Jak se to tedy má se svobodou a spravedlností podle Trojana (s. 34). Proč se Hejdánek domnívá, že podmínkou osvobození je svoboda (s. 49)?

Autorka sice věnuje závěrečné pasáže jednotlivých kapitol „slepým místům“ či hlavnímu problému v koncepcích jednotlivých myslitelů, ale i v tomto případě jde spíše o popis, než kritickou reflexi. Navíc se v textu objevují pasáže, ve kterých autorka správně najde nějakou nesrovnalost či problém, ale nesnaží se jej nijak rozpracovat či domyslet (např. problém pro nevěřící u Komárkové na s. 23-24; problém svobody u Trojana na s. 34). I komparace jednotlivých myslitelů ve čtvrté kapitole je často jen shrnutím rozdílů bez jejich reflexe (srov. postup autorky např. na s. 58-62).

První dvě kapitoly také podle mne trpí metodologickým problémem: jak představit v podstatě náboženskou argumentaci v kontextu filosofické práce? Tato otázka nemusí nutně vést k odmítnutí náboženské argumentace ve filosofické práci, ale měla by být v textu položena a zodpovězena. Jak sama autorka píše, výklad Komárkové a Trojana se opírá o náboženskou víru (srov. již s. 9-10). Jaká je pak např. relevance jejich úvah pro agnostika či ateistu? Jak ve filosofické diskusi zacházet s argumentací zahrnující posmrtný život a spásu duše (s. 69)?

Výsledkem těchto dvou problémů jsou problematická tvrzení jako např. na s. 16: „Bez křesťanství, bez toho, aby stát tuto víru v lidech podporoval a udržoval, se smysl lidství jaksí ztrácel. A to, že jedinec nehleděl k Bohu a nebral v úvahu posmrtný život, postupně vedlo k úpadku nejen jeho samotného, ale rovnou celé lidské společnosti.“ To je *de facto* tvrzení o společenské skutečnosti, ale bylo by dobré ukázat důvody, *proč* si něco takového máme myslet.

Ve výsledku bych chtěl ocenit preciznost a detailní práci autorky, která velmi zdařile popsala koncepci lidských práv u tří českých myslitelů. Na straně druhé se domnívám, že práce je ve dvou ohledech problematické: je podle mne spíše popisná a místy je patrná absence potřebné argumentace a nijak nerozlišuje mezi náboženskou či teologickou argumentací na straně jedné a filosofickou argumentací na straně druhé.

Navzdory výše uvedeným výhradám však práci navrhuji hodnotit *velmi dobře* – za textem je patrný jak zájem, tak enormní množství badatelské práce, za což si práce zaslouží dané ohodnocení.

Jakub Jirsa

28.8.2020